

Pidustused vabariigis

Eduard Vilde 100. sünniaastapäeva tähistamise juubeliürituste keskseks sündmuseks oli «Estonia» kontserdisaalis toimunud pidulik kirjandusõhtu.

Saal oli tulvil. On ju Eduard Vilde looming igapäevale kallis ja lähedane. Siin oli ka külalised vennasvabariikidest, sest see tähtpäev on silmapaistvaks sündmuseks kogu Nõukogudemaa kultuurielus. Pidulikult õhtul viibis kirjaniku lesk Linda Vilde.

Ettekandega Eduard Vilde elust ja loomingust esines kirjaniku 100. sünniaastapäeva tähistamiseks moodustatud juubelikomisjonil esimees, Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja A. Green.

Seejärel said sõna külalised. Nad olid tulnud siia meie suure kodumaa paljudest paikadest — Moskvas, Lätist ja Leedust, Kaukasuse lumistelt mägedelt ja päikeselise Kesk-Aasia vabariikidest. Igalt poolt toodi kaasa õnnitlused vennasrahvale, kõrge hinnang tema kultuurile ja selle väljapaistvale esindajale Ed. Vildele.

Kontserdosas moodustasid suure osa kavaist kaitsendid Eduard Vilde teostest ning Eesti tänapäeva heliloojale looming. Ed. Vilde 100. sünniaastapäeva tähistamise pidulik kirjandusõhtu kujunes eesti nõukogude kultuuri, kogu paljurahvuselise nõukogude kultuuri eredaks pidupäevaks.

Metsakalmistu põliste mägede all, kus on maetud eesti rahva kuulus poeg Eduard Vilde, toimus kirjaniku mälestusele pühendatud miting, millele kogunesid ühiskondlike organisatsioonide esindajad, kultuuri- ja kunstitegelased ning külalised vennasvabariikidest.

Mitingu avas EKP Keskkomitee sekretär L. Lentsman.

Ed. Vilde kirjanduslikust pärandist rääkis kirjaniku R. Parve.

Suure sõnameistri kalmule pandi rohkesti pärli.

Tallinna Kunstihoones avati Eduard Vilde elule ja loomingule pühendatud näitus.

Näituse ekspositsioon kõneleb veel kord kujukalt sellest, kui suur on Ed. Vilde loominguline pärand ja selle tähtsus eesti kultuurile.

Tartus Tähtvere tänavas majal nr. 6, kus aastail 1904—1905 elas Eduard Vilde, avati mälestustahvel.

Rakverest 40 kilomeetri kaugusel asuvas Pudivere külas, kus 100 aastat tagasi sündis Eduard Vilde, avati mälestuskivi.

Teine mälestuskivi avati Muugal Kalevi sovhoosi maalal. Siin oli kunagi maja, milles Ed. Vilde veetis oma lapsepõlve.

Pärast mitingut siirdusid koosolljad Muuga 8-klassilise Kooli Eduard Vilde tubamuuseumi avamisele. (ETA)

Kirjaniku sünnikohas . . .

4. märtsil 1965, 100 aastat hiljem, kui Pudivere mõisa ühes moonakamajas sündis tulevane kirjamees Eduard Vilde, seadsid Triigi sovhoosi töötajad, ümberkaudsete koolide õpilased — Rakkest, Väike-Maarjast, Avispealt ja mujalt — sõnameistri austajad lähedalt ja kaugelt oma sammud Pudiveresse, sinna-samasse, kus teatakse olevat kirjaniku esimene eluasa. Kuuseinetsa äärde, Eduard Vilde sünnimaja asemele olid Triigi sovhoosi töötajad vedanud suure kivirahnu. Sadade õlmaparandite ees seisis see algu veel rügeda koetunn.

Kivirahnu kõrvale metsarajale kogunesid Väike-Maarja ja Muuga puhkpillimehed.

Sõna võtsid EKP Rakvere Rajoonikomitee esimene sekretär sm. Keer, Rakvere Rajooni Täitevkomitee esimees sm. Mikker, Avispea 8-kl. Kooli direktor sm. Kivik. Nad rääkisid siin sündinud sõnamehe kallist mälestusest, tema rahvalähedasest loomingust, mille vastu valitseb tänapäevalgi suur huvi. Eduard Vilde ei elanud Pudiveres küll kaua, aevalt paar kuud, ent sinna rahvas, Triigi sovhoosi kollektiiv, kohalikud koolinoored peavad kalliks tema sünnikohaga seotud mälestust.

Puhkpilliorkestri helide järgi,

saatel langetasid koolinoored katteriide mälestuskivilt, millele on kinnitatud valge marmortahvel tekstiga: «Siin asus elumaja, kus sündis Eduard Vilde 4. märtsil 1865».

Rakke Keskkooli õpetaja sm. Joonuksi sõnavõtt aga andis nüüd Vilde mälestuskivi juurde kogunenud rahvale pildikesi Eduard Vilde vanemate elust ning tulevase kirjaniku noorusaastast siin-samas lähedal Muuga mõisas.

Taas mängis puhkpilliorkester... Kuuskede alla jäi kallis mälestus. Eesti kirjanduselu väljapaistvast tegelasest.

. . . ja noorpõlvkodus

Pidupäevaks kujunes 4. märts, Eduard Vilde 100. sünniaastapäev Muuga 8-kl. Kooli ning Kalevi sovhoosi perele. Siia, kirjaniku lapsepõlv-aastate kodu asemele mälestuskivi avamisele tuli külalisi kõigilt. Tuli Vilde noorusmaa rahvast, tuldi kaugemaltki, küll suuskadel, autodel, hobustega ja jalgsi.

Kalevi sovhoosi direktor sm. Muna kutsus külalisi osa võtma pidulikust sündmusest. Kõigi pilgud olid pööratud kivirahnule, millelt noorte käed eemaldasid pärast sm. Keeri sõnavõttu orkestrihelide saate katte. Kivi kannab teksti «Siin asus elumaja, kus oli Eduard Vilde lapsepõlvkodu 1865.—1880. a.». Selle ette astasid kirjaniku mälestust kalliks pidavad Muuga koolinoored lilleõisi. Lilli oli asetatud ka koolimaja ette mõni aasta tagasi püstitatud Vilde mälestussamba jalamile, niisamuti juubelipäeval avatud Vilde tuppa Muuga kooli ruumides, endises mõisahäärberis, kus väike Eedi õbis ainult areldi ja salaja viibida. Nüüd räägivad aga Vilde toa stendid siin suure kirjaniku sünnipaikast, vanemaist, lapsepõlvkodust, tema kooliteest, surematust loomingust.

Juubelipäeva külaliste jutustasid Muuga koolinoored oma ettekannetega huvitavaid lehekülgi kirjaniku loomingust, tõid silme ette esimeste «tribuliste» lehekül-